

Dünya Elmas İstihsalı

1937 senesi dünya elmas istihsalı takriben 9.003.302 kırat ve \$ 43.474.750 kıymetinde idi. Bunu 1936 senesi 8.006.823 kırat ve \$ 35.000.000 kıymetindeki istihsal ile mukayese edersek ağırlıkta % 12-4 ve kıymette % 24-4 nisbetinde bir tezayüt görürüz.

1937 senesindeki bu tezayüt Cenubi Afrika ve Sierra Leone'deki madenlerin istihsal fazlalığından ileri gelmiştir.

Umum istihsalın ancak üçte birinden azı mücevherat cinsindedir.

Belçika Kongosu:

Belçika Kongosu 7 sene dünyanın en mühim elmas müstahsili olmuştur. 1936 senesinde merkezî Afrika sahalarından elde edilen elmas istihsalı gerek kıymet gerek miktar itibarile bütün dünya istihsalâtını geçmiştir. Fakat 1937 senesinde Cenubi Afrika ittihadı yeniden mevkiini kazanmıştır. Aşağıdaki cetvel son üç sene zarfında Belçika Kongosunun elmas istihsalâtını göstermektedir:

1935: 3,812,023 kırat
1936: 4,634,430 kırat
1937: 4,904,000 kırat

Bu taşların pek azı ziynet taşı kıymetinde olup % 89 u endüstri taşıdır. 1936 senesindeki ihracat 4,612,860 kırat; yani 1935 senesine nisbeten % 1 fazladır. Kongo elmas madeni kumpanyası 20,000 yerli amele istihdam etmektedir.

Merkezî Afrikanın en büyük elmas kumpanyası olan «the Forminere» (Societe Internationale Forestiere et Miniere du Congo) elmas ticaretinden başka Kongonun altın ve kalay madenlerine de sahiptir. Bu müessese pek zengin olup fidanlık-

ları, sürü ve çiftlikleri için tahsisat ayırmıştır. Tesis tarihindenberi bu müessese müstemlekeye 135 milyon franktan ziyade para vermiştir.

Ayrıca kiraladığı malların sahiplerine verdiği para da bu yekûna yakındır.

Müessese sıhhi ve içtimaî muavenette de bulunmuş ve bu yardımdan yalnız müstahdemin değil yerli halk ta çok istifade etmiştir.

Son beş sene zarfında Forminiere kumpanyasının istihsal cetveli şöyledir:

1935 : 588,000 kırat
1936 : 606,100 kırat
1937 : 568,000 krat

1935 te işletilen 19 madene mukabil 1936 da 21 maden işletilmiştir.

(Societe miniere du Beceka) endüstri taşı istihsalâtı yapmaktadır. Kırat elması müstahsili olarak ta bu kumpanya önemli bir yer işgal etmektedir:

1934 : 2,720,000 kırat
1935 : 3,000,000 kırat
1936 : 3,800,000 kırat
1937 : 4,000,000 kırat

1937 senesi ikincikânununda kumpanya 28 Avrupalı 4,970 yerli istihdam etmiştir. Endüstri taşı ticareti durumu menfaatbahş olduğundan kumpanya Lubilash sektöründe de ameliyeye başlamış ve 14 kademelik bir «pan» tesisatı yaparak iki maden açmıştır.

Bir anlaşma yapılarak Kasai, Luebo, Lueta kumpanyaları Forminiere ile birleşmişlerdir. 1936 senesinde 11 maden işletilmiş 25 beyaz ve 3,800 yerli istihdam edilmiştir. Bu birleşiş çok iyi netice vermiş ve elmasın tutarı 2,500,000 kırat olmuştur. Birleşik kumpanyaların son senelerdeki istihsal cetveli:

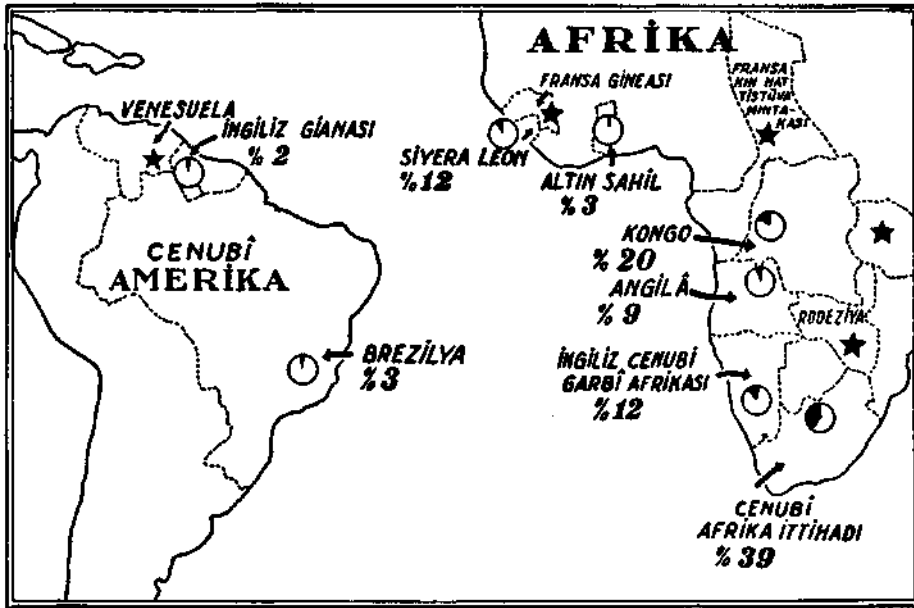
1935 : 203,500 kîrat
1936 : 191,800 kîrat
1937 : 236,000 kîrat

Belçika Kongosunda pek az elmas bulunmuştur. «The Societe Miniere de l'Aruwimi-Itrui» nin Afrikanın şimali şarkisindeki altın işletme madenlerinden 1936 senesinde elde ettiği tâli istihsal elmas miktarı 164 kîrattır. Bu elmasların Kasai sahalarındaki elmaslar gibi, jeolojik bir tarihçesi vardır. «Compagnie miniere du Congo» da Kongonun şimali şarkisindeki altın istihsalâtında tâli derecede ve az miktarda elmas elde etmiştir.

«The Anglo Diamond Co.», merkezî Afrika'nın cenubî kısmında ve Belçika Kongosu kumpanyaları ise şimalî kısmındaki elmas madenlerini işletmektedirler. The Anglo Diamond Co.'nin hissedarları Forminiere; Belçika ve Amerikan birlikleri, bir İngiliz kumpanyası, Angola hükümeti, Fransız ve Portekiz malî müessesesinden ibarettir. Bu kumpanyanın hisse muameleleri Londra borsasında yapılır. İstihsal edilen elmas tasnif için Belçikaya sevk edilir ve bilhassa mukavele ile «Diamond Corporation» a satılır.

1937 senesi istihsali 626,300 kîrat olup 1936

1937 SENESİNDEKİ İSTİHSALÂTIN DOLAR ÜZERİNDEN % NİSBETLEPİNİ GÖSTERİR HARTA

senesi istihsaline (577,500 kîrat) nazaran % $8\frac{1}{2}$ fazladır. Bu arazideki alması ihtiyacı 10 senelik bir işletmeye kâfi gelecek kadar çok olup kumpanyanın; teessüs tarihinden (31 birincikânun 1937) bugüne kadar olan istihsali 5,200,000 kîrattır.

Altın Sahilinin 1919 şubatında keşfedilen ticarî elmas depositolan 4,250 mil murabbalık bir arazi olup bundan maada müstemlekenin cenubi garbî mmtakasının altı muhtelif yerinde daha kıymetli taşlar bulunmuştur. Altın Sahilinde Birim nehri ve Bousa nehri vadilerinde işletmeler yapılmaktadır.

(N. R. Junner Cougres Inter, des Mines de la Metal, et de la Geol. Applig. VIIe Session Paris, 1935 P. 179-85). Bu sahadaki alüviyon yatakları tavanının 2 kademesi ecnebi mevât $2\frac{1}{2}$ kademesi de diamantifere kum tabakalarile örtülüdür. İstihsal edilen taşlar küçük fakat nisbeten iyi cinstendir. Son zamana kadar istihsal edilen elmas 12,000,000 kîratı geçmektedir, fakat en büyük taşın ağırlığı ancak $3\frac{1}{2}$ kîrattır.

Mezkûr mntaka elmas ihracatının resmî istatistiği şöyledir:

<i>Sene</i>	<i>Kırat</i>	<i>Kıymet</i>	<i>Kırat başına düşen kıymet</i>
1935	2,172,563	£ 645,166	6 S. 3.8 d
1936	1,489,410	£ 601,636	8 S. 8.1 d
1937	1,478,822	£ 601,171	8 S. 2.4 d

1919 dan 1937 ye (dahil) kadar olan umum ihracatı takriben 11,906,695 kırat ve £ 6,420,975 kıymetindedir. Yalnız 1937 nin istihsalâtı 1,170,000 kıratdır. Hükümet 1937-38 ihracatının £ 585,000 olacağını tahmin etmektedir.

1937 senesi zarfında çalışan kumpanyalar şunlardır: «The Consolidated African Selection Trust, the West African Diamond Syndicate, the Holland Syndicate and Cayco (Doudon), Ltd.» Bousa nehri sahillerinde yerliler tarafından işletilmeğe başlanılan madenlerin istihsalâtı henüz malûm değildir.

«Consolidated African Selection Trust Ltd.» Altın Sahilinin en büyük elmas müstahsili olup Cape Coast Etporation stokunun % 32 sini, «Sierra Leone Selection Trust» in tekml stokunu Nigerya elmaslarının inhisarını, ve Fransız Guineasmda işliyen Minofron'ın kârının mühim bir kısmını elinde tutmaktadır. Mezkûr şirketlerin içinde hali hazırda en ziyade kâr temin edeni Sierra Leone kumpanyasıdır.

Bu vâsi teşkilâtı sayesinde şirket piyasaya cins ve cesamet itibarile iyi çeşitler çıkarabilmektedir. Altın Sahilindeki elmas madeni işletmesi daima normal bir şekil takip etmektedir. Bu madenlerde takriben 19 beyaz ve 2,000 zenci çalışmaktadır.

Sierra Leone'deki işletme ameliyesi gittikçe inkişaf etmekte ve 1937 senesi istihsalı 913,000 kırat tahmin edilmektedir. Bu sahada daha zengin elmas madenleri mevcut olup «cubic yard» yarda mikâbı da 6 kıratlık elmas bulunmaktadır.

1936-37 senesinde Altın Sahilinde iki tesisat yapılmış ve 1937-38 de de bunlara iki tesisat daha ilâve edilmiştir. «West African Diamond Syndicate» Cenubî Afrika Elmas Sendikası 1937 takvim senesinde takriben 191,000 kırat elmas istihsal etmiştir ki bu yekûn bir sene evvelkine (239,800 kırat) nisbeten mühim bir tenakuzdur.

«Sierra Leona Selection Trust Ltd.» şirketi Sierra Leone'de işlettiği madenlerin saf kârından %

27¹/₂ sini müstemlekeye terketmektedir. Hali hazırda mezkûr kumpanya «Yengema» yerli köyü civarında bir kamp kurarak elmas yataklarını modern ve elektrikli tesisat ile işletmektedir.

Bu usulden maada Belçika Kongosunda, Angolada ve Altın Sahilinde olduğu gibi normal metodlarda tatbik edilmektedir. Haber alındığına göre de 1937 eylülünde üç büyük ve iki küçük «pan» tesisatı işlemeye başlamış ve hattâ başka yeni tesisatın da getirileceği anlaşılmıştır. 1937 senesinde bu havalinin maden işletmelerinden hükümetin elde ettiği kâr resmî istatistiğe göre £ 200,000 dir.

Sierra Leone Şirketinin istihsal istatistiği:

1933	: 32,017 kırat
1934	: 68,633 kırat
1935	: 295,483 kırat
1936	: 616,200 kırat
1937	: 913,000 kırat

Elde edilen taşlar gerek cins gerek cesamet itibarile pek muhtelifler, istihsalâtın satış kıymeti istatistiği:

1932	: £ 20
1933	: £ 4,485
1934	: £ 99,971
1935	: £ 120,508
1936	: £ 000,124
1937	: £ 694,197
1938	: (takriben) £ 1,041,295

Elmas yatakları deniz seviyesinden 100-150 kadem yüksekliğinde bir yayladadır. Fakat bu mıntakada 6,390 kademeye yükselen zirveler de mevcuttur. Yağmur vasatı 100 inch'dir. Granitli yatakların tavanı rüsubî ve indifaî şist tabakalarından müteşekkildir. Bu mıntakada bulunan elmas membarları tâli olup asıl ana membarın yeri henüz malûm değildir.

Fransız Guineasında, merkezî Kongoda ve «Ivory Cost» Fil dişi sahilinde de elmas keşfedilmektedir. 1936 da 7,050 kırat istihsal yapan bu Fransız müstemlekesi 1937 de 25,600 kırat istihsal yapmıştır. İlk keşifleri 1914 te başlayan bu madenlerden 1930 da az miktarda istihsalât yapılmış başlanmıştır:

1930	: 34 kırat
1931	: 1,260 kırat
1932	: 1,644 kırat

Fakat bu istihsali yapan (Compagnie Equatoriale des Mines) 1932 de kapanmıştır.

Bu kumpanyadan sonra «Consolidated African Selection» ve «Cie du Congo Pour le Commerce et Industrie» nin iştirakile çalışan «Minafro» Fransız kumpanyası 1936 da istihsalâta başlamış ve o sene tahminen 13,000 kırat elmas istihsal etmiştir. 1937 senesi istihsali şüphesiz daha fazladır.

Esasen altın istihsali yapan «the Compagnie Miniere de l'Oubanghi Oriental» kumpanyası da Belçika Kongosunda elmas araştırmaları yapmış ve 1936 senesinde Berberati - Nola mıntakasında işlemlere başlanmıştır. 1936 da % 4 kırat ve 1937 de ise 4,622 kırat istihsalât yapmıştır. Pariste satılan bu taşlar ufak fakat iyi cinstendir. «Ivory Coast» fil dişi sahilinde aramalara devam edilmektedir.

Avrupaya sevk edilen taşların $\frac{1}{3}$ ten fazlası Brezilya'dan olup umumî ihracat 73,796 kırat ve £ 180,000 dir (Beher kırat 49 s. 9.4 d). Bunu 25,811 kırat (kıymet £ 70,000) i Londraya sevk edilmiştir. 1937 ilkteşrininde Coromandel mıntakasında Minas Geraes'de 178 kıratlık bir elmas yatağı altın madencileri tarafından keşfedilmiş ve işletilmesi için bu madene «Minas Geraes Ticaret ve Sanayi Bankası» 27,000 bir tahsisat ayırmıştır.

İngiliz Guianasının elmas istihsali 1928 senesinde en yüksek haddini (214,474 kırat) bulmuş. Fakat 1935 e kadar yavaş yavaş tenezzül etmiş ve 1935 te hafifçe yükselmiştir. Son istihsalât: 1936: 42,478 kırat; 1937: 35,038 kıratdır. 1935 te istihsal edilen en büyük taşın ağırlığı 17 kıratdır. İstihsalin hepsi Mazaruni mıntakasından yapılmıştır. 1937 senesi sonuna kadar Mazaruni sahasından 2,105,704 kırat elmas istihsal edilmiştir.